

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Bf.II.215/2018/16.sz.

A Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság Debrecenben, a 2018. június 6. és 2018. szeptember 26. napjain megtartott nyilvános fellebbezési tárgyalás alapján meghozta és 2018. szeptember 26. napján kihirdette a következő

í t é l e t e t:

A nyereségvágyból elkövetett emberölés büntette miatt vádlott ellen indított büntetőügyben a Debreceni Törvényszék 2018. január 29. napján kihirdetett 9.B.546/2016/68. számú ítéletét megváltoztatja.

A vádlott cselekménye helyesen az 1978. évi IV. törvény 166. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pontja szerint minősül.

A vádlottal szemben elrendelt vagyonelkobzás összege pontosan: 3.200.000 (hárommillió-kettőszázezer) Ft.

A Debreceni Törvényszék Gazdasági Hivatalánál Bj.817/2016/3-5., 8., 12-16. és a Bj.818/2016/11. számú nyomok, anyag-maradványok iratok részeként kezelését mellőzi és e dolgok megsemmisítését rendeli el.

A vádlott terhére megállapított bűnügyi költség összege: 4.733.771 (négymillió-hétszázharmincháromezer-hétszázhetvenegy) Ft.

A 2017. február 3-i, március 9-i, április 20-i, május 23-i és június 13-i tárgyalási határnapokra utalást mellőzi.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

A szabadságvesztésbe beszámítja a vádlott által az elsőfokú ítélet kihirdetésétől a mai napig előzetes fogvatartásban töltött időt.

A másodfokú eljárásban 57.700 (ötvenhétezer-hétszáz) Ft bűnügyi költség merült fel, melyet a vádlott visel.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

I.

A Debreceni Törvényszék vádlottat emberölés büntette [a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (továbbiakban korábbi Btk.) 166. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont)] miatt 13 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. A vádlottal szemben „3,2 millió” Ft erejéig vagyonekhozást rendelt el. A vádlott által előzetes fogvatartásban töltött időt a szabadságvesztésbe beszámította. Rendelkezett a lefoglalt bűnjelekről - egyes nyomok és anyagmaradványok iratok részeként történő kezelését rendelve el - és a bűnügyi költség viseléséről.

II.

Az ítélet ellen a vádlott és a védő jelentettek be fellebbezést a bűnösség megállapítása miatt, felmentés érdekében (68. számú elsőfokú tárgyalási jegyzőkönyv 2. oldal).

A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség a Bf. 410/2016/11-I. számú átiratában a védelmi fellebbezést nem tartotta alaposnak, azonban az ügy érdemi elbírálása érdekében bizonyítás felvételét, a sértett halálának okáról véleményt adó orvosszakértők meghallgatását indítványozta a bordatörések keletkezési mechanizmusának tisztázása és annak felderítése céljából, hogy a mellkas töréses sérülései a fulladásos sérülések mellett a sértettnek átlagost meghaladó szenvedést okoztak-e.

A fellebbezési tárgyaláson az ügyész az átiratában írtakra utalással a másodfokú eljárásban felvett szakértői bizonyítás eredményeként a tényállás kiegészítésére, az elsőfokú ítélet megváltoztatására, a vádlott cselekményének aljas indokból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntettének minősítésére, egyebekben az elsőfokú határozat helybenhagyására tett indítványt.

A védő a vádlott felmentésére irányuló perorvoslatát fenntartotta. Perbeszédében kifejtette, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján nem bizonyítható, hogy a vádbeli ölést a vádlott követte el. Kitért arra is, hogy a szakértői vélemény alapján nem lehet egyértelműen állást foglalni abban, miszerint a sértett szemüvegén feltalált DNS nyom megfogásból vagy vérből származik, hiszen a vádlott naponta meglátogatta a sértettet, a sértetti szemüvegre a DNS mintája annak megfogása során is bármikor rákerülhetett. Másodlagos indítványa a cselekménynek az emberölés büntette alapesetének történő minősítésére, illetve a kiszabott büntetés enyhítésére irányult. Érvei szerint a vádlott terhére az emberölés súlyosabban minősülő esetei - az ügyészi indítványtól eltérően - nem állapíthatók meg.

A vádlott az utolsó szó jogán ártatlanságát hangoztatta, kifejtve, hogy ügyének alapos kivizsgálásához további genetikai szakértői bizonyításra lenne szükséges.

III.

A védelmi fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a tárgyalást még a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban korábbi Be.) alapján folytatta le, azonban a másodfokú felülbírálatra a 2018. július hó 01. napjától hatályos 2017.évi XC. törvény (továbbiakban Be.) 868. § (1) bekezdésében írt hatálysabály alkalmazásával az új eljárási törvény alapján került sor annak rögzítésével, hogy a Be. 870. § (1) bekezdése értelmében a törvény hatályba lépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásban az azt megelőzően, a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmények akkor is érvényesek, ha ezt a Be. másként szabályozza.

A bejelentett perorvoslatok folytán az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét és az azt megelőző eljárást a Be. 590. § (1) és (2) bekezdése alapján - eltérő törvényi rendelkezés hiányában - teljes terjedelemben felülbírált. Ennek megfelelően az ítélet megalapozottságát, az ítéletnek a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására, intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezéseit, valamint az indokolás helyességét és az eljárási szabályok megtartását arra tekintet nélkül bírálta felül, hogy ki és milyen okból fellebbezett (teljes revízió). A Be.-ben is főszabály a teljes felülbírálat, azonban a törvény a korlátozott fellebbezéshez igazodva megteremti a részleges revíziót büntetőjogi főkérdésekben (például szankció) is. Jelen esetben a védelmi fellebbezés a bűnösség megállapítását támadta, másfelől az elsőfokú eljárásban a bíróság a Be. hatályba lépése előtt nem oktathatta ki a fellebbezésre jogosultakat a korlátozott fellebbezésre és annak következményeire, ezért a korlátozott felülbírálatnak kettős eljárási akadálya volt, ami kötelezően teljes revíziót vont maga után.

A felülbírálat során a másodfokú bíróság megállapította, hogy a törvényszék a bizonyítási eljárást döntő részben a perrendi szabályok megtartásával folytatta le. Nem vétett sem feltétlen, sem olyan jellegű relatív perjogi hibát, amely a bizonyítás törvényességét érintené, vagy az érdemi felülbírálatot kizárná.

A másodfokú bíróság kisebb eltéréseket viszont észlelt az eljárási szabályoktól, miszerint a bíróság egyes tanúknál a korábban - azaz a tanúk kihallgatásának időpontjában - hatályos Be. 85. § (3) bekezdésében foglaltaktól eltérve a tanúvallomás jogosulatlan megtagadása helyett a vallomástétel indokolatlan megtagadását rögzítette (lásd 28. számú jegyzőkönyv), továbbá több tanúnál tévesen arra utalt, hogy a tanúvallomás jogosulatlan megtagadásának vétsége is szabadságvesztéssel büntetendő (lásd 41. számú jegyzőkönyv, 44. számú jegyzőkönyv, 55. számú jegyzőkönyv, 60. számú jegyzőkönyv, 65. számú jegyzőkönyv). Ezzel szemben a Büntető Törvénykönyvről szóló hatályos 2012. évi C. törvény (továbbiakban Btk.) 277. § értelmében a tanúvallomás jogosulatlan megtagadásának vétsége helyesen elzárással büntetendő. Az eljárási szabályoktól részleges eltérés azonban nem ütközött a törvény általános bizonyítástilalmi klauzulájába [korábbi Be. 78. § (4) bekezdés] és a speciális szabályok sem sérültek oly módon, mely a bizonyítékok kizárásához vezetett volna, a figyelmeztetések lényegi elemeinek megtörténte ugyanis megfelelően ellenőrizhető volt.

Az eljárási szabályok betartásának revíziójához kapcsolódóan kellett megállapítani, hogy az elsőfokú bíróság az ítélet bevezető részében nem a korábbi Be. 258. § (1) bekezdés c) pontjában írt rendelkezésen alapuló ítélezési gyakorlatnak megfelelően tüntette fel a tárgyalási napokat. Megjegyzendő, hogy a jelenleg hatályos Be. 561. § (1) bekezdése is akként rendelkezik, hogy az ügydöntő határozat bevezető részében fel kell tüntetni a tárgyalási napok megjelölését is.

A bíróság az ítéletet megalapozó érdemi határnapként tüntette fel 2017. február 3-át, március 9-ét, április 20-át, május 23-át és június 13-át. Kétségtelen, hogy e határnapokon érdemi bizonyítás folyt és e bizonyítás anyagát a bíróság az ítélethozatal során figyelembe vette. Megállapítható azonban, hogy a törvényszék a korábbi Be. szerint kiemelt jelentőségű ügyben a 3 hónapos tárgyalási időköz eltelte miatt a tárgyalást 2017. október 5. napján előlről kezdte (52. számú jegyzőkönyv). A korábbi tárgyalási anyag a bizonyítás törvényes része maradt a megismétlés által, de érdemi, a bevezető részben feltüntetendő határnapként csak a 2017. október 5-i és ezt követő tárgyalási napok tekintendők, ezért az előlről kezdést megelőző határnapok feltüntetése szükségtelen. A tárgyalás előlről kezdése kapcsán megjegyzendő, hogy a Kúria 97/2012. BK véleményének a korábbi Be. 554/L. § rendelkezéseit értelmező 2. pontja szerint az általános eljárás szabályai [korábbi Be. 287. § (4) bekezdés] alkalmazhatók, azaz a külön eljárásban is helye van időtúllépés esetén a könnyített, a korábbi tárgyalás anyagának ismertetésével történő megismétlésnek. A megismétlés módja ennek megfelelően törvényes volt.

Az eljárási cselekmények jegyzőkönyvezése kapcsán szükséges a következők megjegyzése. Az elsőfokú bíróság a tárgyalás során, több határnapon is jegyzőkönyvben rögzítette a hallgatóság tagjait (jogász hallgatók) a nevük feltüntetésével (22. számú jegyzőkönyv, 52. számú jegyzőkönyv, 60. számú jegyzőkönyv, 65. számú jegyzőkönyv). A hallgatóság tagjai nevének jegyzőkönyvbe foglalásának - amennyiben személyük nincs személyi vagy tárgyi összefüggésben az üggyel és tanúként kihallgatásuk sem várható, illetve a tárgyalás rendjét súlyosan nem zavarják - nincs helye. A korábbi Be. 250. § (1) bekezdés f) pontja értelmében, a jegyzőkönyvben a jelenlévők körében a bíró, illetőleg a bíróság tagjai, a jegyzőkönyvvezető, a jelenlévő ügyész, a vádlott, a védő, a tanú, a szakértő, a tolmács, illetőleg az eljárásban résztvevő más személy nevét kellett feltüntetni. A hallgatóságra utalás tekintetében követett volt a gyakorlat korábban is, azonban a Be. 445. § (1) bekezdés i) pontja már tartalmazza azt is, hogy a jegyzőkönyvben rögzíteni kell azt, hogy a hallgatóság jelen van-e. Ugyanakkor az új törvény sem tartalmaz olyan rendelkezést, amely szerint a hallgatóság tagjainak a jegyzőkönyvben történő név szerinti feltüntetése szükséges lenne. Mindez csak relatív perviteli hiba, de garanciális jogokat érintő volta és az egységes gyakorlat érdekében az ítélet tábla szükségesnek tartotta a kiemelést (lásd Debreceni Ítélet tábla Bf.II.361/2017/25.).

Az elsőfokú bíróság ügyfelderítési kötelezettségének alapvetően eleget tett, azonban a megállapított tényállás részleges felderítetlenség [Be. 592. § (2) bekezdés b) pont] miatt részben megalapozatlan. E megalapozatlanság nem teljes, kevésbé súlyos, ezért a másodfokú eljárásban Be. 594. § (1) bekezdés I. fordulata szerint bizonyítás felvételével kiküszöbölhető volt.

Felderítetlenséget jelent, hogy az elsőfokú bíróság nem tisztázta megfelelő mélységben a sértett sorozat bordatörései sérüléseinek pontos keletkezési mechanizmusát, illetve azt, hogy a fulladásos sérülés mellett a többszörös bordatörések átlagot meghaladó szenvedést okoztak-e a sértettnek. Ezen kérdésekre adott válasz azonban különleges szakértelmet igényel, így a másodfokú bíróság az okiratok tartalma alapján a tényállást helyesbíteni nem tudta, ezért indokoltá vált a másodfokú eljárásban bizonyítás felvétele, a sértetti sérülésről véleményét adó orvosszakértők meghallgatása.

Mindezen túlmenően a megállapított tényállás kisebb részben hiányos [Be. 592. § (2) bekezdés a) pont] volt, mert az elsőfokú bíróság nem rögzítette a vádlott és a sértett testalkatát, erőviszonyait, melyek hangsúlyosak élet és testi épség elleni ügyekben az elkövető tudattartalmának megállapítását meghatározó tényezők vizsgálatakor. E részleges és nem súlyos megalapozatlanság a másodfokú eljárásban az iratok tartama alapján volt kiküszöbölhető.

A másodfokú bíróság a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontjában írt jogkörében a felvett bizonyítás és az iratok tartalma alapján a tényállást a következők szerint helyesbíti.

- Ítélet 6. oldal 5. bekezdés: A vádlott a cselekmény elkövetésének idején magasabb és erősebb felépítésű volt a 161 cm magas sértettnél.
- 8. oldal 1. bekezdés: A vádlotti bántalmazással összefüggésben a sértett sérüléseit legalább 10 rendbeli erőbehatás eredményezte.
- 8. oldal 2. bekezdés: A sértett idős életkorára figyelemmel a bordái a méhszegénység miatt könnyebben törtek. A kétoldali sorozatos bordatörés a mellkasra középen történő ránehezedés, összenyomtatás hatására keletkezett. A sorozatos bordatöréses sérülések és a sértett halálának bekövetkezte között legalább 15 perc telt el. A bordatörések a bordavégek mellhártyát történő izgatása folytán átlagost meghaladó fájdalom okozására alkalmasak.

A másodfokú eljárásban végzett orvosszakértői bizonyítás (13. számú tárgyalási jegyzőkönyv) döntően megerősítette az elsőfokú ítéleti tényállásban foglaltakat. A szakértők a meghallgatás során fenntartották, hogy kézzel történő fojtás és következményes fulladás miatt következett be a sértett halála. Pontosították egyben a korábban előterjesztett véleményt annyiban, miszerint a sértett valamennyi külső és belső sérülését áttekintve a bántalmazással összefüggésben legalább 10 rendbeli erőbehatás érvényesült. Megerősítették, hogy a 12 borda eltörése a sértett mellkasára történő ránehezedés hatására következett be. A fojtás folyamatában, a sértett életében szenvedte el a kétoldali bordatöréses sérüléseit, mely sérülések és a sértett halálának bekövetkezte között legalább 15 perc telt el. Ugyanakkor a szakértők kitértek arra is, hogy a sértett életkorára tekintettel a bordák méhszegénysége miatt könnyebben törnek, a kétoldali sorozatos bordatörés a mellkasra középen történő egyszeri ránehezedés hatására is bekövetkezhett. Az ítélet tábla a szakértői vélemény alapján kétséget kizáróan azt látta megállapíthatónak, hogy a vádlott ránehezedett a fojtás során a sértett mellkasára. A ránehezedés pontos formája teljes bizonyossággal nem tárható fel, de az bizonyított tény, hogy a vádlott nem többszörösen támadta a sértett felsőtestét, hanem a nyak megszorítása során, a fojtás érdekében véghezvitt ránehezedés váltotta ki a mellkas összenyomtatását, mely egyébként nem eredményezett halálos sérülést, mert az eredményt a fojtás váltotta ki.

A szakértők a fellebbezési tárgyaláson az írásbeli szakvéleményt és az elsőfokú bírósági meghallgatáson előadottakat a lényeges kérdésekben meggyőzően, részletesen és megalapozottan kiegészítették. Azt valóban alátámasztották, hogy a bordatörés alkalmas nagyobb, átlagot meghaladó fájdalom előidézésére. Mindebből azonban nem vonható okszerűen arra ténybeli következtetés, hogy konkrétan a sértettnél a sérülés a tipikust meghaladó rendkívüli szenvedést okozott volna a fojtás által előidézett halál folyamatában. Ezt ugyanis az orvosszakértők nem igazolták, másrészt a ténykérdések e részben már szorosan kötődnek jogkérdésekhez, melyekről a másodfokú bíróság ítélete külön részében foglal állást.

Ezen túlmenően meg kellett állapítani, hogy az ítélet mérlegelési részének egy fontos megállapítása a tényállás része. Töretlen abban a bírói gyakorlat, hogy a tényállás körébe tartoznak - és így a másodfokú eljárásban irányadók - az elsőfokú bíróság azon ténymegállapításai is, melyeket a Be. 561. § (3) bekezdésének megfelelő tagolásától eltérően az ítélet indokolásának nem a tényállást tartalmazó részében, hanem a bizonyítékok számbavétele, értékelése során vagy a jogi indokolásában tesz (EBH2005.1192., EBH2007.1677).

A törvényszék az ítélet 29. oldalának 3. bekezdésében - a bizonyítékok értékelésekor - rögzítette, hogy *a vádlott a hagyatéki eljárás során, sőt azt megelőzően már dr. ügyvéd előtt is, szándékosan eltitkolta néhai sértett egyéb oldalági leszármazóit, hiszen tisztában volt azzal, hogy a sértettnek további két testvére is volt kívül, négy gyermeke született, ezáltal az örökhagyóhoz közelebbi törvényes örökösök is léteznek.*

Ítéleti ténymegállapításnak tekintendő lényegében minden, a határozatban megjelölt objektív, az elbírált cselekménnyel összefüggő körülmény rögzítése, amely a jogi megítélés szempontjából jelentőséggel bír. Az idézett ténymegállapítás e kritériumoknak megfelel, így a másodfokú bíróság azt a tényállás részének tekintette.

A kiegészítéssel és helyesbítéssel a tényállás teljes mértékben megalapozottá vált és a Be. 593. § (3) bekezdés alapján a másodfokú ítélezés alapját képezte.

A törvényszék az ügy helyes megítélése szempontjából lényeges bizonyítékokat megvizsgálta és azokat a logika szabályai szerint okszerűen értékelte. Számba vette a terhelt védekezését, a releváns tanúvallomások, a sértett sérüléseit és halálának okát elemző igazságügyi boncjegyzőkönyvet és orvosszakértői véleményt, a vádlottal közvetlenül, vagy közvetetten kapcsolatba kerülő, illetve kapcsolatban lévő tanúk vallomásait, a lefoglalt biológiai mintákat tartalmazó tárgyi bizonyítékokat, a genetikai és szerológiai véleményt, a helyszín adatait, mint ahogy a helyszínről készített fényképfelvételeket és a fontos okirati bizonyítékokat is.

A törvényszék a bizonyítékok igen alapos, szerteágazó és részletes értékelésével a büntetőjogi főkérdések tekintetében központi jelentőséggel bírói tényeket hibátlanul rögzítette, indokolási kötelezettségének igen alaposan eleget tett, részletesen megindokolta, hogy a vádlott tagadásával szemben a tényállást miért az egyenként és kölcsönösen értékelt terhelő személyi, tárgyi bizonyítékokra, illetve a szakértői véleményekre alapította. Az indokolás logikai hibában nem szenved, az abban foglaltakkal az ítéltábla egyetértett.

A bíróság a bizonyítékokat szabad meggyőződése szerint bírálja el. Mind a korábban, mind a jelenleg hatályos Be. vegyes jellegű, nem teljesen szabad bizonyítási rendszerében a bírói bizonyítékeértékelés nem korlátlan, mert figyelemmel kell lenni a bizonyítás törvényességére, a logika rendjére és a döntés indokait jól érthetően, világosan meg kell fogalmazni az ítéletben. A törvényszék bizonyítékeértékelése és az ítélet indokolása megfelel a törvény és az ítélezési gyakorlat által megkívántaknak. A vádlott tagadását el nem fogadva részletes és meggyőző indokát adta annak, hogy a tényállást mely kétséget kizáróan bizonyított - törvényes bizonyítékokkal alátámasztott - tények alapján állapította meg. Hozzá kell ehhez azonban tenni, hogy a vádlott a gyanúsított kihallgatása alkalmával tett vallomásában nem zárta ki, hogy fizikailag ő ölte meg sértettet, de hivatkozása szerint azt csupán valamilyen módosult tudatállapotban tehette, amely miatt a cselekmény körülményeire nem emlékszik.

Az ügy sajátossága, hogy a tényállásban rögzített ölési cselekményre a sértett halála miatt és szemtanú hiányában objektív és hitelt érdemlő terhelő bizonyítékként a sértett sérüléseiről és halálának okáról készült orvosszakértői vélemény, a tárgyi bizonyítékként rendelkezésre álló szemüvegen és terítőn található vérnyom mellett a genetikai és szerológiai vélemény állt rendelkezésre. Mindamellet a tárgyi bizonyítékokkal, a vádlottról készült elmeorvos-és pszichológiai véleményben írtakkal a személyi bizonyítás anyaga is összhangban állt.

A vádlott részben ellentmondó vallomásaiban előadott védekezését meggyőzően cáfolták a cselekmény motívumát illetően a vádlott anyagi helyzetére, annak nehézségeire vonatkozó okirati bizonyítékok és tanúvallomások, míg a konkrét cselekményre nézve a sértett lakóházába történő bejutás erőszakmentes módja, a helyszínen vett ujjnyomok, valamint a szemüvegen és a terítőn talált vérnyomokból nyert, illetve a vádlott által adott DNS minta egyezősége. A terhelő bizonyítékok szervesen kapcsolódnak, kölcsönhatásuk kétségtelen, egyben kétséget kizáró módon bizonyították a vádbeli módon, a vádlott általi elkövetést.

A bizonyítékok értékeléséhez kapcsolódik, hogy az elsőfokú bíróság relatív eljárási szabálysértést vétve a korábbi Be. 260. § (1) bekezdésének utolsó mondatában foglalt kötelezettsége ellenére nem indokolta meg, hogy milyen okok miatt utasította el a 2017. április 20-i tárgyaláson a védőnek poligráfos vizsgálatot végző szaktanácsadó tanúkihallgatására irányuló bizonyítási indítványt (34. számú jegyzőkönyv 20. oldal). Kétségtelen, hogy a Be. 212. § (2) bekezdése a műszeres vallomásellenőrzés bizonyítási cselekményt végző szaktanácsadó tanúként kihallgatását már lehetővé teszi, mindezen azonban a bizonyítási indítvány előterjesztésének időpontjában hatályos törvény értelmében nem volt lehetőség, így az indítványt elutasító elsőbírósági döntés - a Be. 870. § (1) bekezdésben írt rendelkezés következtében - jelenleg is érvényesnek tekintendő. Mindamelllett a bizonyítási indítvány elutasításának indokolására vonatkozóan az ügydöntő határozat indokolásával szemben támasztott tartalmi követelményt nem csupán a korábban hatályos Be. - annak 260. § (1) bekezdése - hanem a jelenleg hatályos Be. 561. § (3) bekezdés f) pontja is előírja.

Az ítélet tábla az elsőfokú ítélet indokolását ezért az indítvány elutasításának indokai kapcsán a következők szerint egészíti ki.

A *korábbi* Be. 180. § (2) bekezdése alapján a terhelt, illetve a tanú poligráfos vizsgálata (ún. hazugságvizsgáló eszköz alkalmazása) esetében kötelező a szaktanácsadó alkalmazása. Ugyanakkor a poligráf kezelőjének nem kihallgatás végzése a feladata, hanem szakértői mérésorozatot végez, melyet dokumentál és értelmez. A szaktanácsadó kötelező igénybevételének indoka, hogy a vizsgálat elvégzéséhez, az adatok értelmezéséhez és a következtetések levonásához megfelelő speciális ismeretekre van szükség. A szaktanácsadó eljárásjogi helyzete eltér a szakértőtől, mivel a szaktanácsadó szerepe az, hogy az ügyész, a nyomozó hatóság tevékenységét célirányosan segítse. A poligráfos vizsgálat eredménye az elsőfokú bíróság által alkalmazott korábbi Be. rendelkezéseinek nyugvó követett ítélezési gyakorlat szerint - mentő vagy terhelő tartalmától függetlenül - bizonyítási eszközként nem értékelhető, a poligráf kizárólag a nyomozás irányának befolyásolására alkalmas vizsgálati módszer. A poligráfos vizsgálatot végző szaktanácsadó a vizsgálat menetére, az abban résztvevő személy magatartásából levont következtetésre az elsőfokú eljárás idején tanúként nem volt kihallgatható. Ebből következően a nyomozás során a poligráf kezelésében szaktanácsadóként közreműködő tanúkihallgatására irányuló bizonyítási indítványt az elsőfokú bíróságnak valóban el kellett utasítani, mert jelenleg is érvényes döntését az alkalmazott korábbi Be. rendelkezéseinek és azon alapuló ítélezési gyakorlatnak megfelelően hozta meg. Másfelől ilyen bizonyításra a tényállás megalapozottsága folytán már a Be. új szabályai szerint sincs perjogi lehetőség.

Az elsőfokú bíróság törvényesen vont következtetést a vádlott bűnösségére, azonban a cselekmény jogi minősítése nem felel meg teljesen az anyagi jognak.

A minősítés felülbírálatához tartozóan elsődlegesen szükséges volt állást foglalni abban, hogy a Btk. 2. §-ában írtakra figyelemmel az elkövetés vagy az elbírálás idején hatályos anyagi jogi rendelkezések kedvezőbbek-e a vádlott számára. Az elsőfokú bíróság a hatályszabályok vizsgálatát is körültekintően elvégezte, mikor úgy találta, hogy a vádlott vonatkozásában a főszabály szerint az

elkövetéskor hatályos büntető törvényt alkalmazza. Jogi álláspontjával és indokaival a másodfokú bíróság egyetértett.

A konkrét tényállás alapján a tárgyi és alanyi tényezők tükrében az vitathatatlanul megállapítható, hogy a vádlott egyenes szándékkal ölt, a sértett életét ki akarta oltani. A vádlott ölési szándékára, annak formájára az elsőfokú bíróság igen részletes, színvonalas, teljes körű indokolást adott, melyben foglaltakat a másodfokú bíróság osztotta. A feltárt alanyi és tárgyi tényezők értékelésével - figyelemmel az elkövetéskor hatályos törvény alkalmazásakor irányadó 15. számú irányelvre, mellyel alapvetően egyező iránymutatást ad a 3/2013. Büntető jogegységi határozat - a vádlott egyenes ölési szándéka egyértelműen megállapítható. A nyak köztudottan életfontosságú szerv, a nyak elvágása, a zsinogelés vagy a fojtás az ölés olyan tipikus módja, mely egyenes szándékot jelez (BH2017. 173.). Az elkövetési magatartás és az eredmény között az okozati összefüggés fennáll, a sértett halála folytán a cselekmény a befejezettség stádiumába került. Az elsőfokú bíróság igen alapos és helyes érvekkel indokolta meg, hogy miért róta a vádlott terhére az egyenes szándékú elkövetést.

Ezzel szemben nem értett egyet a másodfokú bíróság a nyereségvágyból elkövetés minősítő körülmény megállapítását illetően a törvényszék álláspontjával.

A közvetlenül anyagi haszon, vagyon megszerzésére irányuló emberölés a töretlen bírói gyakorlat szerint valóban nyereségvágyból elkövetettként minősül (Legfelsőbb Bíróság Bf.I.816/1999/7., Bf.III.359/2000/9., Bf.IV.2782/2011/8., Bf.III.2210/2002/5.). Abban az esetben viszont, mikor az ölési cselekmény nem ilyen közvetlenül célozza az anyagi előny megszerzését, de azt az anyagiasság motiválta, úgy a cselekmény aljas indokból elkövetett emberölésnek minősül (BH1986.443., BH2012.56.). Abban is töretlen a bírói gyakorlat, hogy ha az ölési cselekmény nem közvetlenül haszonszerzésre irányul, hanem az elmaradt haszon megtorlása, vagy a kölcsöntől való megszabadulás a cél, az emberölést aljas indokból elkövetettnak kell minősíteni (BH2012.141.).

Jelen esetben az irányadó tényállás szerint kétségtelen, hogy a vádlottat az ölési cselekménye során a sértett ingatlanának megszerzése motiválta, azonban ez a cél önmagában a sértett életének kioltásával nem valósulhatott meg, hiszen egyfelől ingatlanról lévén szó az örökség a sértett halálával nem kerülhetett a vádlott birtokába, tulajdonába, hanem hagyatéki eljárás lefolytatása volt szükséges. Másfelől végrendelet hiányában a vádlott automatikusan nem vált a sértett örökösévé, hanem ehhez szükséges volt az is, hogy a valóságtól eltérően a sértett egyetlen törvényes örökösének vallja magát a hagyatéki ügyintéző, illetve a közjegyző előtt. Ezen tények, körülmények következtében csupán arra lehetett teljes bizonyossággal következtetni, hogy a vádlott a sértett életének kioltásával csupán közvetett módon - hagyatéki eljárás során és valótlán tartamú nyilatkozatok útján - szerezte és szerezhette meg a sértett ingatlanát. Ekként cselekménye helyesen az elkövetéskor hatályos (korábbi) Btk. 166. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pontja szerinti aljas indokból elkövetettnak minősül.

Ezzel szemben az elsőfokú bíróság a másodfokú eljárásban felvett bizonyítás alapján is helyes álláspontra helyezkedett, mikor nem állapította meg a korábbi Btk. 166. § (2) bekezdés d) pontjában foglalt, különös kegyetlenséggel elkövetés minősítő körülményt, minderről azonban megfelelően nem adott számot az ítéletében.

A különös kegyetlenség fogalma alá az átlagosat lényegesen meghaladó, rendkívüli embertelenséggel, brutalitással, gátlástalanul, az emberi méltóság megalázásával vagy az elkövető emberi mivoltából kivetkőzve véghezvitt ölési cselekmények vonhatók.

A különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés megállapításánál elsősorban emberiességi, valamint erkölcsi szempontok a meghatározók. Az emberölés mindig kegyetlen és erkölcstelen, ősi normák által is tilalmazott emberi magatartás. A különös kegyetlenség fogalma alá az átlagost lényegesen meghaladó szenvedéssel járó (tűzhalál, élve elégetés, jégre tétel megfagyás érdekében), rendkívüli embertelenséggel, brutalitással, gátlástalanul, az emberi méltóság mély megalapozásával vagy az elkövető emberi mivoltából kivetkőzve véghezvitt cselekmények vonhatók. Annak, hogy a sértett eszméletlensége vagy más ok folytán ténylegesen elviselt-e fájdalomérzetet, nincs jelentősége, miként különösebben az elkövetés eszközének sincs, hiszen lábbal és pusztá kézzel elkövetéssel is megvalósítható a minősítő körülmény a passzív alany „agyonverése” által. A minősítő körülmény megállapításánál nagy jelentőséggel bírnak a tárgyi oldal elemei: mint az elkövetés eszköze, az elkövetés módja, a kifejtett erőbehatások rendbelisége és intenzitása, az okozott sérülések száma, súlyossága, a halálos sérülések száma, valamint az elkövető magatartása, mely utalhat az emberi mivoltból történő drasztikus kivetkőzésre.

A vádlott terhére e minősítő körülmény az ehhez szükséges alanyi és tárgyi ismérvek hiánya miatt nem volt megállapítható. Az igazságügyi szakértők a fájdalomérzet nagyságrendjét szubjektívnek ítélve azt az egyéni tűrőképességhez igazították, s nem igazoltak egyértelműen olyan hosszantartó, az átlagot lényegesen meghaladó testi vagy lelki gyötrelmet sem, mely e minősítő körülmény megállapítását indokolná. Az átlagost meghaladó fájdalom okozására alkalmas bordatörés pedig önmagában nem volt halálos, az eredményt a nyakra kifejtett erőbehatás okozta.

Mindezeket helyesen értékelve a vádlott terhére nem állapítható meg a különös kegyetlenséggel elkövetés, e körülmények gondos értékelése után tehát nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a vádlott cselekményét nem minősítette különös kegyetlenséggel elkövetettként. E körben utal rá az ítélet, hogy eszközzel véghezvitt cselekmény során is rendszerint nagyobb számú erőbehatás kifejtését és nagyobb számú sérülés okozását, illetve hosszabb ideig tartó és kiterjedt súlyos sérülés okozását kívánja meg a bírói gyakorlat a különös kegyetlenség megállapításához (BH2015. 2., BH2017. 4.). Ez fokozattan irányadó pusztá kezés bántalmazásnál. A felülbírált ügyben a vádlott - bár a testre nehezedéssel sorozatos bordatörést okozva - a sértettet megfojtotta, mely nem volt olyan mértékben elhúzódó, hogy az elemzett minősítő körülményt alapozza meg. A sértettet ért erőbehatások száma sem szolgálhat alapul a különös kegyetlenség megállapításához.

A kifejtettek miatt a fellebbviteli főügyészségnek az elsőfokú ítélet ezen irányú megváltoztatását, e minősítő körülmény megállapítását célzó indítványa eredményre nem vezethetett.

Az elsőfokú bíróság a bűnösségi körülményeket feltárta és azoknak megfelelő nyomatékot tulajdonítva a vádlottal szemben tetтарыnos, a büntetési célok elérésére alkalmas, a büntetékiszabási elvekkel összhangban álló büntetést szabott ki.

A büntetőjog társadalmi rendeltetése az, hogy a jogrendszer egészének zárköve legyen [23/1990. (X.31.) AB határozat]. A Btk. 79. §-a szerint a büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el (egyéni és általános megelőzés). A Btk. 80. § (1) bekezdése szerint a büntetést e törvényben meghatározott keretek között, a céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez.

A büntetéskiszabás során a büntetőjog általános elveire, és az Alaptörvényből fakadó alkotmányos követelményekre is figyelemmel kell lenni. „A büntetéssel történő jogkorlátozásnak meg kell felelnie az arányosságnak, a szükségszerűségnek és az ultima ratio elveinek” (1214/B/1990. AB határozat). A szankció arányossága azt is jelenti, hogy a hasonló tett elkövetőit hasonló büntetéssel kell sújtani az elkövetett tettehez, és a bűnösség mértékéhez is viszonyítva, de az arányosság vizsgálata a sérelem, a kár, a bűnösség foka, a bűncselekmények súlya egybevetését is feltételezi. Az arányosság jelenti a tett arányosságát, de a büntetésnek az elkövető személyiségéhez is igazodnia kell. Az egyéniesítés azonban nem sértheti a bírói gyakorlat egységének elvét, amely a jogbiztonság és a törvény előtti egyenlőség szempontjából alapvető. Ennek megfelelően a hasonló súlyú bűncselekményekre, illetve hasonló személyi körülményekkel jellemzett elkövetőkkel szemben nem szabad lényegesen eltérő szankciókat alkalmazni. Az egyes bűncselekmények természetéhez és a súlyához igazodó büntetési rendszer és a büntetéskiszabás normatív előírásain nyugvó büntetések együttesen szolgálják a jogállami büntetés funkcióját, a társadalom védelmét, a szankcióval történő arányos és megérdemelt viszonzást, valamint a speciális és generális prevenciót. A büntetés kiszabása során figyelembe kell venni a már idézetteknek megfelelően a bűnelkövető személyi körülményeit, többek között az előéletét (23/2014. (VII.15.) AB határozat III. rész 42. bekezdés).

Ezen elveket és az idézett körülményeket mérlegre téve az ítélőtábla úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság által alkalmazott 13 évi fegyház fokozatú szabadságvesztés büntetés tetтарыos, túl szigorúnak nem tekinthető, ezért a felmentést célzó fellebbezés keretein belül a büntetés enyhítése sem volt indokolt.

A maximális, 10 éves tartamban meghatározott közügyektől eltiltás mellékbüntetés is mindenben törvényes, mint ahogy a vagyyonelkobzás intézkedés alkalmazása is.

Az ítélet járulékos kérdésekben hozott rendelkezései túlnyomórészt megfelelnek a törvénynek.

A lefoglalt vérgyanús anyagmaradványok, kesztyűnyom, mikronyomok, anyagmaradványok és DNS minta (Bj.817/2016. bűnjeljegyzék 3-5., 8., 12-16. szám és Bj.818/2016. bűnjeljegyzék 11. szám) iratok melletti kezelésére azonban nincs megfelelő törvényi ok. A lefoglalás megszüntetése helyes volt a korábbi Be. 155. § (1) bekezdése alapján, az iratok melletti kezelés azonban téves. Ezért a másodfokú bíróság a felülbírálat során alkalmazott perjogi szabály, azaz a Be. 320. § (1) bekezdése és a (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az értékkel nem bíró, senki által nem igényelt, a bűnügyi irathoz megfelelően jellegük folytán egyébként sem csatolható, részben fertőzésveszélyes mintákat meg kell semmisíteni.

Az elsőfokú határozat további rendelkezéseinek felülbírálata során az ítélőtábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az eljárás során felmerült bűnügyi költség összegét számítási hiba következtében helytelenül határozta meg, melynek korrigálása vált szükségessé a másodfokú bíróság részéről, miszerint az eljárás során felmerült bűnügyi költség összege helyesen 8.270.605,- forint. Ennek következtében - mivel az állam terhén maradó bűnügyi költség összegét illetően számítási hiba nem jelentkezett - a vádlottat terhelő bűnügyi költség összege helyesen 4.733.771,- forint.

Ezen túlmenően a határozatok rendelkező részben a számjeggyel feltüntetett rendelkezéseket - így a vagyyonelkobzás összegét is - számsorral és folyóírással is meg kell jelölni, mely előírásnak az elsőfokú bíróság maradéktalanul nem tett eleget, ezért a másodfokú bíróság a vagyyonelkobzással érintett összegének feltüntetését helyesbítette.

A perjog felülbírálata során részletesen kifejtettek szerint mellőzte emellett a tárgyalás megismétlését megelőző határnapokat.

IV.

A kifejtettekre figyelemmel a Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a szükséges részben a Be. 604. (1) bekezdése b) pontja és 606. § (1) bekezdése alapján megváltoztatta, míg a törvénynek megfelelő rendelkezéseit a Be. 604. § (1) bekezdés a) pontja és 605. § (1) bekezdés alkalmazásával helybenhagyta.

A másodfokú bíróság a vádlott által az elsőfokú ítélet kihirdetésétől a másodfokú elbírálásig előzetes fogvatartásban töltött időt a korábbi Btk. 99. § (1) és (2) bekezdése alapján számította be a szabadságvesztésbe.

A másodfokú eljárásban felmerült és a bűnösnek kimondott vádlottat terhelő bünyügyi költséget az ítéltábla a Be. 613. § (1) bekezdése alapján állapította meg.

Debrecen, 2018. szeptember 26.

Dr. Háger Tamás sk. a tanács elnöke, Dr. Répássy Árpádné dr. Német Laura sk. előadó bíró, Dr. Gömöri Olivér sk. bíró

ZÁRADÉK: A Debreceni Törvényszék 9.B.546/2016/68. számú ítélete a másodfokú határozatban írt változtatással a mai napon jogerőre emelkedett.

Debrecen, 2018. szeptember 26.

Dr. Háger Tamás sk. a tanács elnöke

A kiadmány hitelül
tiszttviselő